



והאידיאולוגיים בעשורים הראשונים לקיומה של המדינה לבין תפיסת האנשים עם מוגבלות.

שניים מהמאמרים בחלק זה מתמקדים בדרכים לקידום אוכלוסיות מודרות. שמוליק שטיינר מנתח את התפתחות המענים לחסרי בית לאורך השנים ורוני קאופמן מתמקד במעורבות האקטיביסטית של עובדים קהילתיים בעיריית ירושלים בקידום צדק חברתי, למשל בתמיכתם בתנועת הפנתרים השחורים.

מאמרו של אברהם דורון הוא מעין סיכום לספר. דורון מנתח את התפתחות האידיאולוגיה המקצועית של העבודה הסוציאלית לאורך השנים ואת האתגרים העומדים כיום בפני המקצוע. דבריו של חיים יפת, מבכירי משרד הסעד, המובאים במאמרו של דורון, תואמים את אחד הרעיונות המרכזיים של הספר: "המטרה הסופית בעבודה סוציאלית אינה צדקה אלא צדק; לא מתנת יד, אלא הסדר ציבורי לתמוך בכל נזקק".

לסיכום, ספר זה, בהתמקדותו בסקירה היסטורית והתפתחותית, ממלא חלל בידע המקצועי על העבודה הסוציאלית בישראל. הקריאה בו מעשירה ומרתקת ויכולה להרחיב ולהעמיק את הבנת שורשי מקצוע העבודה הסוציאלית בארץ ואת הבנת הבסיס הרעיוני, דרכי הפעולה והגורמים המשפיעים על תחומי העיסוק המגוונים של העובדים הסוציאליים.

כלפי קבוצות אוכלוסייה שונות, למשל עדות המזרח, לבין האופן שמוגדרים עבריינות נוער והצורך בפיקוח חברתי.

חלק זה של הספר כולל גם סקירה של גדי ניסים את נקודות הציון בהתפתחות איגוד העובדים הסוציאליים ואת השפעת ההקשרים החברתיים והפוליטיים על דרכי הפעולה וההתפתחות של הארגון.

מבט ביקורתי על יחסי הגומלין שבין התפתחות מקצוע העבודה הסוציאלית לממסד הציוני מוצג על ידי אברהים מחאג'נה. מחאג'נה מצביע על כך שהתפתחות מקצוע העבודה הסוציאלית בחברה הערבית בשנים הראשונות של המדינה הוגבלה לשליטה ולפיקוח חברתי במינימום משאבים, תוך התעלמות מהפליית של חברה זו.

החלק השלישי של הספר עוסק ביחס של המקצוע לצדק חברתי ולקידומו. מימי אייזנשטדט וג'וני גל בחנו דימויים של עוני ושל עניים בתקופת היישוב, מתוך הנחה שתפיסותיהם של עובדים סוציאליים את העוני, את גורמיו ואת הדרכים להיחלץ ממנו משפיעות לא רק על היחס של אנשי המקצוע אל העניים אלא גם על עיצובם של מוסדות הרווחה. ניתוח תפיסותיהם של אנשי מקצוע כלפי סוגיות של צדק חברתי מוצג גם במאמרו של רוני הולר על אודות הקשר שבין המאפיינים הערכיים

על המדף | סקרה: אהובה אברשטיין |



לא יכולתי לרשום את זה בתיק

מאת אורית קלופשטוק

פרס הוצאה לאור, 2020



אורית קלופשטוק היא עובדת סוציאלית ומשוררת. לפני כשתיים פרשה מעבודתה כי קרסה פיזית ורגשית. קריסה משמעותית, ממושכת, כואבת, ארוכת־שיקום. את שיריה כתבה תוך כדי עבודתה, על פתקים וניירות. כשאספה אותם ועטפה אותם באהבה, יצא לה ספר שירים.

השירים משקפים את שגרתה הכואבת של העבודה הסוציאלית. כואבת, כי המצוקות רבות והאמצעים והכלים לטפל בהן מעטים ודלים.



אהובה אברשטיין, MSW - עו"ס מומחית בגמלאות
ahuva.o@gmail.com

מדם לבה כותבת אורית:

עזר הטיח את ארגז שלו במסדרון.

מיץ ענבים לקידוש נשפך אדום על הרצפה,

נתז על הקירות.

טבח חבילות החג בלשכת הרווחה.

כל העובדות הסוציאליות זונות, צעק,

אבל הסתכל עליי.

הייתי רחב הזונה של עזר, אוכלת חינם.

אני מתכופפת מתחת לקו העוני,

רואה לו את התחתונים, אשה חולה, ילדים רעבים,

חג זו מילה מפחידה.

("מתחת לקו העוני", עמ' 7)

הספר יצא - והקורונה הגיעה, בתזמון די אקראי. במקביל לקורונה התבשלה לה שביבת העו"סים; שביטה שאף אחד לא רצה בה, אבל כשאין כל התייחסות לצעדים שקדמו לה - היא מגיעה. אורית היא דוגמא לעו"סית שקרסה תחת הנטל הבלתי אנושי, שנשברה בתנאי עבודתה ומדרישות וציפיות ממנה כ"מגן חברתי". היא שילמה מחיר אישי כבד על בחירתה במקצוע המפרך ועל עבודתה בו במשך שנים ארוכות. אפשר לקרוא את שיריה כמבשרים את המאבק הבלתי נמנע, המתבקש, ההכרחי והעיקש של העו"סים על תנאי עבודתם בכל מקום שהם עובדים בו. הם שזורים בכל תחום ותחום של חיי האזרחים - כשקשה, כשכואב, כשנואש.

כדאי לקרוא את שיריה של אורית ולהבין את המצע שהמאבק צמח עליו. שורותיה מבשרות את המאבק, כי כבר אין דרך אחרת. מילותיה מסבירות ומאירות בפנס חד וכואב את הסיבות שבעטיין שבתנו ודרשנו.

זהו ספר דק, אך מלא עוצמה ורגש. 37 שירים וכל עולמנו בו.

שיר נוסף:

פעם אחת באתי עם המשטרה
כי השכנים צלצלו ש"ילד יושב על הסורגים
כל היום
עד שאמא שלו חוזרת"
מהרחוב למטה יכולתי לראות שהסורגים חורצים
בטיטול שלו פסים של חלודה, מסמנים את קו
העוני.

....
היא הגיעה, נוטפת זיעה, צעקה איך תשלם על
מנעול חדש,
ושאפילו את היומית
היא הפסידה בגללנו.
דמעות גדולות התעגלו לה על הלחיים,
התינוק לא בכה,
הוא גלש מהסורגים בצעדי ברוז אל התיק שלה
וחיפש בו משהו לנחמה.

("הילד", עמ' 9)

ועוד שיר:

לפעמים ברחתי מהמשרד להורים.
הייתי צריכה לראות
שהכורסא של אבא עומדת באותו המקום.
שעל השולחן במטבח קערת פירות.
אל תקחי את העבודה הביתה, חזרו ואמרו לי,
אבל כשעטפתי את ילדי הרחוך
במגבת גדולה וחמה, הייתי עוטפת אתו
את כל הילדים בעולם.
("בבית" עמ' 44)

הקורונה הוסיפה מצוקה למצוקה. הרבה מצוקה
חדשה; מצוקה מרקיעת שחקים. על כך כתבה
אורית שיר שאיננו מופיע בספר זה:

מגפה

לא להתקרב, לא לגעת,
לא להתחבק.
לא להתקהל, לא ביחד,
לא להצטופף.
אם כל אדם הוא פוטנציאל
לשאת את סימני הסוף,
עינים, פה, כפות ידים
הם איברי החוף.
לבד הכי בטוח,
וגם לשאת מוטב,
כי המלים נושאות אתן
רסיס על הזנב.
נגיף בלתי נראה?
אני רואה ברור
שכך הם פני המחלה -
בדוד. חלון סגור.

הספר זכה לשבחים ולסיקורים רבים בתקשורת.
הכרחי הוא שיגיע לידיעת כל העו"סים, שיגיע
לידי כל העו"סים.